

Thưa quý vị và các bạn!

Khi con làm sai việc gì, cha mẹ có thể mắng hay phạt. Khi con làm tốt thì cha mẹ khen ngợi và một cách thái quá. Theo các chuyên gia tâm lý giáo dục, cả hai cách dạy trẻ này đều sai lầm. Với con trẻ, việc cha mẹ biết khích lệ, khen ngợi chúng đúng lúc, đúng chỗ có giá trị quan trọng trong việc hình thành sự tự tin, thúc đẩy những hành vi tốt của trẻ. Những người không biết cách thì không những không mang lại những kết quả tích cực mà còn có tác động ngược lại, làm trẻ mặc cảm, tự ti hay là quá tự tạo, tự ái, những hành vi không những không phát triển trong tương lai của trẻ sau này. Vậy khen, chê như thế nào mới là hợp lý? Mời quý vị và các bạn cùng tham khảo trong chương trình Giáo dục a yêu thương hôm nay.

Bây giờ, xin BTV Mai Hoàng tiếp tục chương trình

BTV Mai Hoàng: *Thưa quý vị, thưa các bạn, trong phòng thu của chúng tôi bây giờ có sự tham gia của chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy - Văn phòng Vala, Hội khoa học tâm lý - giáo dục Việt Nam. Bà sẽ chia sẻ với chúng ta những phương pháp làm thế nào để có cách khen, chê và khích lệ trẻ hợp lý. Tiếp tục hỏi, xin cảm ơn bà Nguyễn Lâm Thúy đã tham gia chương trình cùng chúng tôi hôm nay.*

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: *Xin chào chị Mai Hoàng, xin kính chào quý thính giả*

BTV Mai Hoàng: *Thưa bà Nguyễn Lâm Thúy, xin bà cho biết vì sao trong quá trình giáo dục một đứa trẻ, cha mẹ nên chú ý đến việc nói những lời khen ngợi hay là khích lệ chúng?*

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: Bà phản tỉnh giác và bà phản cảm xúc niềm nở nhau trong câu chuyện này, vì vậy ngôn ngữ của bà nói thẳng ngay tác động nhanh, mạnh đến tình cảm của người nghe. Nhưng bà nói khích lệ, khen ngợi luôn làm cho người nghe phấn khởi, tin tưởng. Ông bà ta thường nói: Lời nói không mua, nói năng hòa nhã cho vui lòng nhau; học mà nói lời máu... để nhìn mà nhìn quan trọng của việc dùng ngôn ngữ trong giao tiếp. Chính vì vậy, cha mẹ cần thận trọng khi nói chuyện với con em. Thậm chí còn cần xây dựng nguyên tắc khen, chê để đem lại lợi ích cho con em nguần năng tích cực trong học tập và rèn luyện các kỹ năng, khả năng sống.

BTV Mai Hoàng: Vâng, như bà vừa nói, sự khích lệ có ý nghĩa quan trọng trong việc kích thích những hành vi của trẻ sau này. Tuy nhiên, các câu nói có câu: "Thường cho roi cho vọt, ghét cho ngọt cho bùi" thì rõ ràng chê bai cũng là đúng chỗ, chê bai để con có thể tiến bộ hơn trong cuộc sống?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: Khi con em còn nhỏ, từ 0 - 8, sự nghiêm khắc của cha mẹ, thầy cô sẽ giúp con em sớm hình thành nề nếp sinh hoạt, nề nếp học tập.

Tuy nhiên, việc kiểm tra nghiêm ngặt của các nhà tâm lý học, sự giáo dục nghiêm khắc đến mức độ nào, thì phụ thuộc vào tính cách của từng cháu. Bởi mỗi loại tính cách khác nhau sẽ phù hợp với phương pháp giáo dục khác nhau. Có vậy chúng ta mới nhìn thấy được bên ngoài, mặt trẻ nhìn thấy nhưng mà sự cháu mới bên trong đang ngày càng gia tăng...

BTV Mai Hoàng: Có ý kiến cho rằng: Khi trẻ không đạt được kết quả như mong muốn của cha mẹ thì trẻ có thể chê cha mẹ và cần khen, sau đó mới chỉ ra điểm sai của trẻ, và tiếp tục khích lệ trẻ cố gắng hơn trong lần tiếp theo. Vậy bà có ý kiến gì về điều này?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: Đây là phương pháp đúng. Tuy nhiên khi khen cha mẹ, thầy cô tránh khen chung chung khi trẻ nhìn thấy. Nên khen cụ thể những việc trẻ đã làm tốt.

Hôm nay con chào ông bà rất to, con rất đáng yêu. Nhìn mẹ vui hẳn nên con nhìn vào ông bà khi chào hẳn...Chào ai đứng lên nhìn vào mắt họ. Lần sau con đừng quên nhé.

BTV Mai Hoàng: Thế mẹ xuyên có sự khích lệ và khen ngợi thì mẹ cha mẹ có nên nghiêm khắc hay không và thế hẳn nên nghiêm khắc đó như thế nào, thế a bà?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: Nghiêm túc hay nghiêm khắc? Cha mẹ nên nghiêm túc chứ không nên nghiêm khắc vì nghiêm khắc là không dễ dàng tha thứ cho con qua mắt sai sót nào của con em. Nghiêm khắc, nghĩa là có thể sẽ đứng hình thế mẹ mẹ chỉ, đánh đập...

□□□□ Nghiêm túc là khi hẳn mẹ mẹ, chỉ bố mẹ: Cha mẹ, thế y cô con gái con em ra mắt chỉ, mẹ mẹ nói chuyện rành mạch về thái độ không dễ dàng, đùa... Cha mẹ không nên vì a nên ăn hay vì a xem tivi về a như con như học mẹ mẹ...

□□□□ Đi về thì hẳn cháu có như hoa tay, ý thế bố mẹ thân cao học gì tình cảm thì sẽ trao đi hẳn nghiêm túc của cha mẹ có tác động giáo dục cao hẳn là sẽ nghiêm khắc, quát tháo, chỉ bố mẹ hay đánh đập.

BTV Mai Hoàng: Thế a quý vị và các bố mẹ, cha mẹ thế mẹ làm gì khi con mẹ chỉ và phần mẹ mẹ chỉ a trả ra sao, mẹ mẹ quý vị và các bố mẹ, mẹ mẹ bà Nguyễn Lâm Thúy cùng nghe ý kiến của hẳn mẹ mẹ trong cuộc (phóng sự).

Thế a bà Nguyễn Lâm Thúy, sau khi nghe chia sẻ của các em hẳn sinh khi bố cha mẹ mẹ mẹ,

những câu chuyện dạy con trong các gia đình ở nước ta hiện nay, bà có điều gì muốn chia sẻ?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: *Thưa các bậc phụ huynh, thưa các thầy cô giáo. Con em chúng ta cũng giống chúng ta, luôn muốn mình học giỏi, làm giỏi để được cha mẹ, thầy cô yêu thương, được bạn bè mến phục.*

☐☐ *Tuy nhiên, do năng lực, điều kiện hoàn cảnh và tính cách của mỗi trẻ khác nên các cháu chưa làm ngay được những điều các bậc phụ huynh và thầy cô mong đợi.*

☐☐ *Xin hãy cảm thông và thấu hiểu cho các con. Có những cháu học bằng thiên賦, thánh giác, chỉ cần được chơi thoải mái tình cờ là làm được những việc cha mẹ thầy cô mong đợi, những có những cháu rất học qua trải nghiệm – nghĩa là phải vấp ngã rồi mới trưởng thành...*

☐☐ *Cháu nào học theo hình thức nào phụ thuộc liên quan đến di truyền bẩm sinh và di truyền, có nghĩa là liên quan đến gene của bố mẹ, ông bà để lại cho các cháu. Lắng nghe, tạo môi trường, điều kiện học tập cho con sẽ giúp con ngày một tiến bộ hơn.*

BTV Mai Hoàng: *Vâng, tôi xin chia sẻ một câu chuyện của một học sinh lớp 9: Em kể, thưa nhá, cha mẹ đã luôn khuyến khích em phải đạt học sinh giỏi, xuất sắc... Vì vậy, môn học nào em đạt điểm cao thì cha mẹ rất vui mừng, không ngừng khích lệ. Nhưng có hôm mẹ tôi bài toán của em chỉ đạt điểm 6, khi mẹ biết điểm của em không tốt lắm. Thế nhưng mẹ, em cảm giác học học. Tuy nhiên, em vẫn không tránh được việc mẹ trách phạt khi gặp bài toán khó. Thế đó, khi về nhà, thay vì nói chuyện với mẹ là làm bài không được, em nói dối là điểm của em 9, điểm 10.*

Thưa bà Nguyễn Lâm Thúy, việc em học sinh học lớp 9 kia nói dối cha mẹ khi biết điểm thấp, phải chăng đó cũng là hiểu quả của việc cha mẹ không biết cách khích lệ con?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: *Trên nói dối là hiểu quả của việc cha mẹ không hiểu khách*

quan, toàn diện về đức dục, phẩm chất, tính cách, năng lực... của con. Nên đã luôn áp dụng mong muốn, kỳ vọng của mình lên con từ mặt tích cực và luôn khuyến khích với con em không công bằng.

BTV Mai Hoàng: Thế đó, chúng ta thấy rằng, đôi khi những câu nói tưởng chừng như để ngợi khen của cha mẹ có thể khiến con suy nghĩ tích cực hay tiêu cực, thậm chí không nhận được cuộc đời sau này của trẻ phụ thuộc không, thưa bà?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: Vâng. Chính xác như vậy.

BTV Mai Hoàng: Thế để hiểu chương trình này giúp, chúng ta nói về những lời khen và sự khích lệ, vậy xin hỏi bà Nguyễn Lâm Thúy, khích lệ có khác so với khen hay không?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: Khích lệ và khen ngợi là hai thái độ chân thành, đều làm cho người khác cảm thấy khích lệ, khen ngợi vui vẻ, phần lớn vì cảm nhận được yêu cầu mong đợi của người khác. Tuy nhiên chúng cũng có đôi chút khác biệt.

Khích lệ là dùng lời nói tác động đến tinh thần người khác làm cho họ phần lớn và có sự cảm nhận.

Khen ngợi nói lên sự đánh giá tốt, sự thừa nhận, sự vui lòng

BTV Mai Hoàng: Có nhiều người hỏi: tôi khen con tôi nhiều lắm, nhưng lại khen ví dụ như cháu bé mà có thể đánh đổ cốc sữa lên sàn, tôi thậm chí nhiều khi hỏi tập như ngỗng đi a trừ khác xuống để khen con mình nhưng vì sao đến giờ cháu vẫn chưa đi a đổ cốc sữa như mình mong muốn. Thế bà Nguyễn Lâm Thúy, bà lý giải như thế nào về điều này?

Chuyên gia Nguyễn Lâm Thúy: Khích lệ, khen thường sẽ cho trẻ cảm giác an toàn, cảm giác thành công. Đó là năng lượng của sự thành công cho mọi người. Câu chuyện về con đổ sữa để trẻ thành Trẻ ngoan Mẹ của Bin Clinton là minh chứng hùng hồn về việc sử dụng khéo léo sự khích lệ của người mẹ đáng kính của ông.

Mẹ của Bin làm nghề thu gom phế liệu. Vào những dịp sinh nhật của mình Bin thường đổ cốc sữa ra ngoài để có hình tòa nhà Trẻ ngoan của Mẹ. Lúc đó chính Bin cũng không hiểu vì sao mẹ lại tặng mình món quà đó nhiều lắm. Khi Bin lớn hơn một chút bà đã giải thích cho con trai mình biết: " Vì mẹ muốn con trai mẹ đổ cốc sữa trong tòa nhà đó, và mẹ biết con làm đổ cốc con trai ". Đó chính là sự cảm nhận to lớn mà lại khích lệ mang lại điều tốt đẹp của Mẹ trẻ có một Trẻ ngoan mang tên Bin Clinton.

Khen chung chung, khen bừa bãi sẽ tạo nên sự ngờ vực của con trẻ về bản thân, và quy luật sự ng... Điều này là phần giáo dục.

Các bậc cha mẹ huynh đệ nên hiểu rõ để trẻ tính cách của con em mình để lựa chọn phương pháp khích lệ hay khen thường phù hợp.

VD:

1- Khi vui như những cháu nhiều hoa tay: Muốn cháu học kỹ thì treo thường và nói khích, nói kháy.

2- Khi vui như những cháu ít học không có hoa tay thì khen trẻ tập thể và khen thường xuyên là rất quan trọng.

Vâng, rõ ràng khen, khích lệ như thế nào là hợp lý, điều đó đòi hỏi các bậc cha mẹ cũng phải hết sức khéo léo. Một lần nữa xin cảm ơn bà Nguyễn Lâm Thúy đã tham gia chương trình cùng chúng tôi hôm nay.

Thưa quý vị và các bạn!

Không phải chỉ thích được khen ngợi, mà cả chúng ta cũng đều mong muốn nhận được lời khen khi hoàn thành tốt công việc được giao. Đi vì lợi ích, vì công thành danh hiển và khen ngợi là cách giúp cha mẹ có thể nhìn thấy sự nỗ lực của con cái. Vì vậy, ngay từ bây giờ, không có lý do gì mà cha mẹ lại không khích lệ con mình.